

Erika Vouk: *Valovanje* (uredil Andrej Brvar; opremil Viktor Šest). Študentska založba Litera, Maribor 2003.

“Preprost, a pomensko kompleksen naslov *Valovanje* dobro ponazarja kvalitete pesniškega jezika Erike Vouk: njeno podoba je večinoma mehko in prosojno kakor bistra voda, ki lomi valovanje svetlobe in na tak način kaže presenetljive slike sveta; njena metaforična invencija je spreminjasta kakor morski valovi, ki vsakič ustvarijo novo konfiguracijo obale,” pomenljivo zapiše na zavihku zadnje pesničine pesniške zbirke pesnik Boris A. Novak.

Mik drugačnosti vedno novih, v svoji srži pa prvotnih (tudi že vidnih) in nadvse podobnih (notranjih) obal, ki jih načenjajo tako zunanji kot notranji valovi, pa v pesničini poetiki ni popotovanje, podobno razburljivi pustolovščini, temveč v ne-nehnem, skorajda negibnem čudenju in zrenju, ki spominja na svetilnike. Te luči sicer z enako močjo in razločnostjo osvetijo tako viharje kot morsko olje, pa vendar se svetloba v obeh primerih ne razprši enako. Svetloba, ki lije iz Erikine nočne lučke, je blaga in mehka, kljub notranjemu “butanju valov”, zdi se, da pokrajine osvetljuje z mesečevim žarom. Tako smo v omenjeni zbirki priča enainštiridesetim lirskim refleksijam, pretanjeno izbranim in obsijanem z “vonjem po samem ob tihi maši sredobežnih krogov”.

Tudi ko pesnica v svojem svetu zatava na kamelje hrbte, se “dežuje v halgato” ali zapotuje na druge oddaljene sredozemske obale, se ne premakne iz svojega sredobežja. Vedno vnovično (samo)iskanje je tisto valovanje, tista bibavica, ki se ponavadi začinja v sfumatu marine in končuje v prividnih pikicah na obzorju, ki ponavadi predstavljajo dvoje ljudi: moškega in ženske. Ki sta oddaljena, ker sta si bila blizu. Ki sta si blizu, ker sta si druga. Tako v zadnji pesmi dokončno pomenljivo porišo tloris svojih pokrajin: “Po presahli beli strugi / tečem in te kličem, / ki si drugi; / ki ne veš za strmo valovanje / besed in čutov, / ne za plimovanje / nežnokruto, / za reko, ki ponika vase, / za ukletost

juga, / čase, / ki od njih sem druga." A "strmo valovanje besed in čutov" pri Eriki Vouk ni ihtavo, ni vzneseno, niti nabito z ironijo (tu in tam se sicer prisvetli kak drobec), temveč svilnato in sprijaznjeno, preganjeno kot pisemski papir, ki bolj razkriva pišočega z nagnjenostjo pisave kot s sporočilom. Tako pravi v pesmi na strani 75: "Sem gladka, valujoča svila, / ni me nikjer in nisem tu. /.../ Ne plavam, tonem in ležim na dnu." Navidezna nepriznanost, nekakšno lebdenje med tu in tam, med zdaj, tedaj in nekdaj, so trdne koordinate v njenih "dnevih, ki so (povečini) utrujeni pustolovci", koordinate, ki se razsijejo in razsipljejo šele proti večeru, v milini "na temni strani dneva, (kjer) še pes ne zalaja".

Njen svet podob, besed in nenadnih krikov, ki pa niso srce parajoči niti usodno prepadni, je torej v globini, v motnem prosoju, v katerem minevajo oblike. Tako tudi stoji v pesmi na strani 61: "Globje ko prodre pogled, / bolj blede oblika - / dno kristala skrhan svet, / madrigal krč krika." Zunanost je torej (zanjo) le navidezna lepota, navidezna resnica in zapeljivost, vse tisto, kar je globje, pa je že boleče in neredko tudi smrtno. Kar stoji na strani 43 v pomenljivi lirski ekspresiji: "Iz sončnega so zástori zastrti, / od tam prihaja tisti temni klic / po stepah v krvi in po beli smrti." Svetloba torej ugaša, dan se povese in prevesi v nočnino, kamor le dotipajo sanje ali želje, ki določujejo zaumni red sveta. "In ostane le modrina, / in kot tujek se v očesu / zaleskeče bolečina," zapiše v pesmi številka 26, torej bolečina, ki je trpna, ki je hkrati tujek in posoda dnevov, ki so se poslovili z daljnimi nevihtami in galebi.

Prav ptice, te večje sledilke valovom, ladjam in besedam, pogosto poselijo Erikine marine s prijetnim, a slutljivim nemirom. V katerega zanese piš Lorce, ko pravi, "globoka pesem, Lorca, ki te ljubim". Z nemirom, ki neredko spominja prav na valovanje "mirnih dni brez gneva". Prav to: iz Erikinih pesmi nikjer ne veje gnev, stud ali srd, prej bi dejal, da so prepojene s pomirjenostjo modrih, da je pač "čas brezčasen in telo brez telesa". Hipna sreča je danost, trajne ni, se kot rdeča nit vleče v omenjeni pesniški knjigi. "Mrak in plima sta si v rodu, / noč in dan je hkrati," stoji v pesmi na strani 9. Hiša, v katero se je naselila, je sicer votla in prazna, a so polknice široko odprte. In nekje v tihoti sobe, v katero prihaja valovanje morja (ne oceana!), medtem ko se v telesu oglašajo nemo butanje valov, kar razbiramo tudi v pesničinem uvodnem motu, razločimo podobo, ki žejno posrka dihanje dnevov, kamnov in morja. "Sedim ob morju in te mislim. / Sonce v kamnu, / ladja v doku. / Krhko barko, ki se vrača, / prepoznam po šibkem zvoku. / Daleč je še rob oseke, /.../ dan še topel od pripeke - / ko ugasnejo škržati, / ko galebom v redki jati / je še zadnji klic zamrl, / je, da bi oči zaprl." Torej je nastopil čas belih smrti, čas, ki v svojo lupino povabi, zapira in pripira, čas, v katerem dozoreva tako (pesničina kot svetna) beseda.

Ubran, kar nekako ustaljen, a nikoli prisiljen ritem pesmi, na katerega opozarja na zavihku tudi Boris A. Novak, nas zapelje v mehko pozibavanje, v trepetanje podob, ki smo jih sicer že zaznali (podobe morskih pejsažev, kakšna mestna veduta, deli dneva ...), ki so se nas že dotikale, a nikoli s tako milino in tenkočutnostjo, kot jih zaznajo tipalke Erikine lirike. Njen jezik je komunikativen,

verz tekoč, pogoste rime in asonance pa dajejo pesmim še razsežnost melodičnosti; pogosto se zdi, da se v njenih pesmih zatopljeno sprehajamo kot v kakšni hladni obmorski galeriji ali posedamo na verandi, hkrati pa nam telo in čuti podzavedno resonirajo z utripom zunanjega sveta, ki prinika kot potemnjene impresije.

Minljivost doživetega se oglašča skozi vznemirjenje telesnih (erotičnih) čutov, ki se pogosto zdramijo, ko njega "ni tu, / a ko da je, / ji ustnice sladi / vlažna sled jezika / od poljuba; kot pečat / je nevrljivo shranjen / (in) krog je krvavo ranjen". Ljubezen kot pustolovka in skrivolovka našega bivanja ostaja večno navzoča, njen okus in zven pridaja barve spominom in zagrinja zastore upanja, poleg vsega pa se zmeraj pojavi z namenom, da zavalovi ali odplakne, kar so (hudega) nanесли časi. Časi, ki jih je v Erikini poeziji kar nekaj: čas ljubezni, čas morja, čas samote, čas negibnosti in nepovratnosti. Torej človeški časi, ki nikakor ne morejo ustaviti "sončne oble, ki se do pasu namaka v morje", da ne bi potonila.

Zato je zadnja Erikina knjiga pesmi, ki jo odlikuje predvsem tenkočuten in nehermetičen izraz, knjiga o minljivosti in minevanju, ki ju ne more ustaviti noben gib, knjiga o sprijaznjenju s svetom, ki ga samo na videz uravnava človeška roka. Tista roka, ki ji narekuje pesmi, je seveda še bolj nevidna in za celotno človeštvo še bolj nepomembna, kajti njena poezija ni imperativna niti nabita z nadihom demiurگیčne moči, ne, poezija, zbrana v tej knjigi, je za bralce, ki se bodo z njo zatopili v svojo tihoto – kot se je pesnica sama – v tihoto, ki zmore najčujnejši in hkrati najglasnejši, a nemoteč krik.